

17 AĞUSTOS VE 12 KASIM 1999 DEPREMLERİNİN ARDINDAN DÜZCE ŞEHRİNİN NÜFUSUNDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

*Demographic Changes in the Town of Düzce After the Earthquakes of August
17 and November 12, 1999*

Yrd. Doç. Dr. Semra GÜNAY ERGÜN*

ÖZET

Bu araştırma 17 Ağustos ile 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerinin ardından Düzce şehrinin nüfusundaki değişiklikleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Plânlama Teşkilâtı, Düzce Valiliği ve Düzce Belediyesi'nin verilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca arazi çalışmalarıyla da bulgular desteklenmiştir. Belirtilen depremlerin ardından nüfusun gelişimindeki değişiklikler belirlenmiştir. Nüfusun mahallelere göre dağılışındaki değişme 1997 yılında yapılan nüfus tespitinde elde edilen verilerle, 2000 genel nüfus sayımı verileri ile karşılaştırılarak ortaya çıkarılmış, mahallelerdeki binaların hasar görme oranları ve geçici konut alanları ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca nüfusun yaş grubu, cinsiyet yapısı, eğitim durumu ve ekonomik özelliklerindeki değişiklikler de incelenmiştir. Araştırmada Düzce şehrinin hızlı artış gösteren şehir nüfusunda gerilemenin meydana geldiği, nüfusun dağılışındaki değişmelerin olduğu ortaya çıkmıştır. Nüfusun dağılışındaki değişme; depremlerde fazla hasar gören çok katlı binaların bulunduğu, yoğun nüfuslu mahallelerin nüfus kaybetmesi diğer taraftan تنها kenar mahallelerin nüfus artışına uğraması şeklinde olmuştur. Ayrıca kadın nüfusun erkek nüfusa göre, genç nüfusun orta yaşlı ve yaşlı nüfusa göre daha fazla azalma gösterdiği de belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şehir coğrafyası, 17 Ağustos 1999 Depremi, 12 Kasım 1999 Depremi, Düzce şehri nüfus özellikleri.

ABSTRACT

This paper aims to find out the demographic changes in the province of Düzce after the earthquakes of August 17 and November 12, 1999. For data gathering, State Statistics Institute, State Planning Institute, Düzce Governorship and Düzce Municipality are referred. The data are further supported by field surveys. The demographic changes after the earthquakes are determined. The changes in population on county bases are determined by comparing the 1997

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Samsun.

counts and the general census of 2000, the numbers then associated with the proportion of damages in the buildings and temporary housing areas. Changes in the age, gender, education and income status of the population are also studied.

The survey revealed that the fast growing population of urban Düzce receded. Demographic changes took place in the distribution of the population: The over-populated counties with tall buildings are deserted while the counties at the outskirts gained population.

It is also observed that women population decreased more in comparison to men and the number of young people decreased more in comparison to middle aged and old people.

Key Words: Urban geography, Earthquake of August 17, 1999; Earthquake of November 12, Düzce demographics.

Giriş

Şehirler, kendi insanları tarafından yaratılırlar. Şehirlerin hâli hazırdaki durumları nüfuslarının çeşitli özelliklerinin şehre olan etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle şehirlerin özellikleri şehir nüfusunun büyüklüğü, kompozisyonu ve değişim oranı tarafından anlamlı derecede şekillendirilmektedir. Bunlara ek olarak, demografik değişiklikler ve şehirleşme arasındaki ilişki sıklıkla şehrin ekonomik gelişmesine arabuluculuk etmektedir. Örneğin doğum oranı ile göç oranı büyük ölçüde insanların algılamalarına ve ekonomik fırsatlara yönelik beklentilerine bağlıdır (Knox, 1994:14). Nüfus özellikleri, şehirlerin tanınmasına yardım ettiği gibi; şehirlerin düzenlenmesinde, geleceğe dönük yatırımların plânlanmasında hatta -1999 yılında yaşanan iki büyük depremden sonra Düzce şehrinde olduğu gibi- yeniden yapılandırılmasında dikkat edilmesi gereken başlıca unsurlar arasında yer almaktadır.

Düzce, hızlı gelişmesi ile dikkat çeken bir şehirdir. Düzce, Batı Karadeniz Bölümü'nün batısında yer alan kıyı sıra dağlarının güneyinde birbirinden eşiklerle ayrılan ovaların en batısında bulunan Düzce Ovası'nda kurulmuş yerleşmelerin en büyüğüdür. D-100 Kara Yolu üzerinde bulunan Düzce şehri, Bolu'ya 46 km, İstanbul'a 205 km, Ankara'ya 241 km, Adapazarı'na 70 km mesafede bulunmaktadır. Şehrin güneyinden TEM geçmektedir. Düzce şehri, Düzce-Akçakoca Kara Yolu ile Karadeniz'e açılmaktadır.

Düzce Havzası, genel olarak Kuvaterner öncesi kayalarla çevrili, aktif bir çöküntü ve depolanma alanı olarak tanımlanabilir. Düzce Ovası, kuzeyinde Kaplandede dağı, batısında ve kuzeybatısında Muhappede dağı ve Çam dağı, güneyinde Almacık dağı, doğusunda Kırık dağı ile sınırlanmıştır. Ovaya çevreden gelen sular, Melen Çayı tarafından boşaltılır. Büyük Melen, kuzeydeki dağlık alanı boğaz şeklinde yardıktan sonra Karadeniz'e dökülür. Ovanın güneybatısında çevresi yazın kuruyan ve bataklık olan Efteni (Melen) Gölü bulunmaktadır

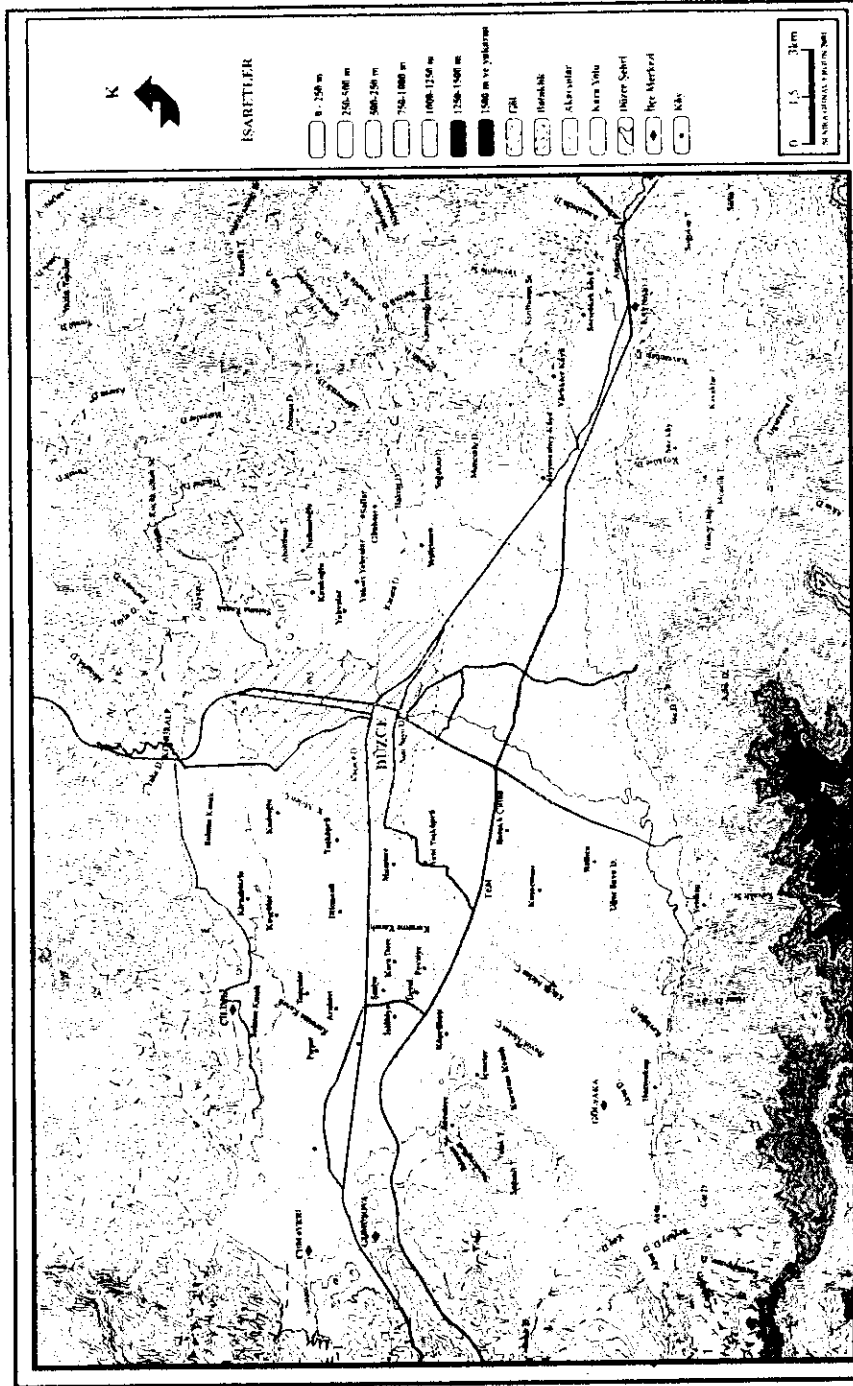
(bk. Harita 1). Ova, Geç Pleyistosen-Holosen yaşındaki alüvyal ve gölssel alanlarda çakıl-kum-silt ve killerden oluşan dolgu malzemelerinin depolandığı bir alandır.

Düzce şehrinde jeolojik yapı, şehirleşme üzerinde, yer şekillerinden daha çok etkili olmuştur. Düzce Ovası, deniz seviyesinden ortalama 100 ilâ 150 m yüksektedir. Çevresi zengin ormanlarla ve bitki örtüsüyle kaplı, iklim şartları çok çeşitli tarımsal etkinliklere elverişli, Kuzey Anadolu dağlarının güneyinde doğal yollar üzerinde bulunan, Melen Çayı ve kolları ile dağlardan inen küçük derelelerin varlığı sayesinde su kaynaklarına sahip olan Düzce Ovası, bataklıklar nedeniyle 16. yy'a kadar yerleşilmemiş ve üzerinde büyük yerleşmeler gelişmemiştir.

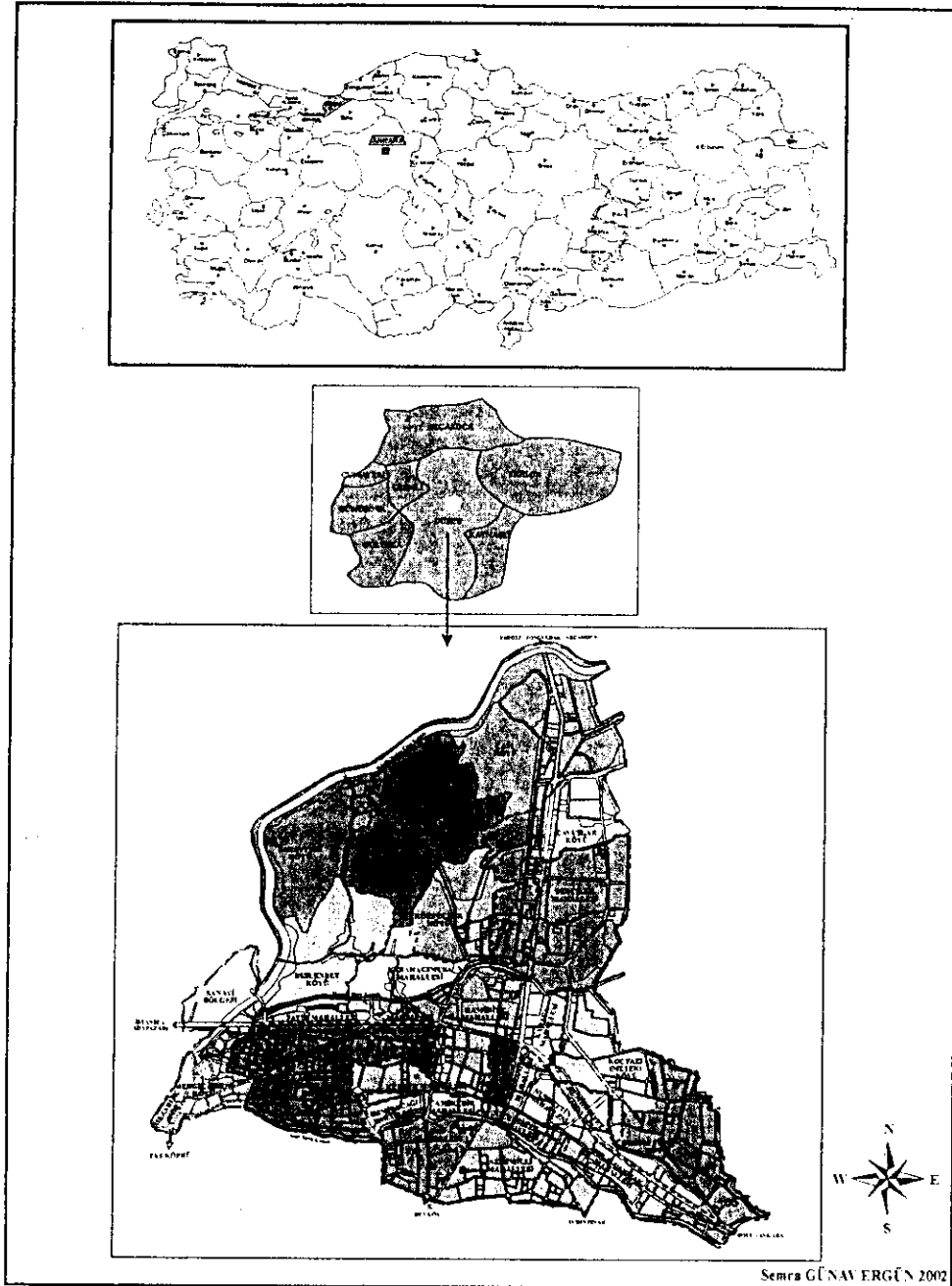
Şehirlerin kuruluş yerleri, insan etkinliklerinin şekillenmesinde etkili olmaktadır. İnsan etkinlikleri ise; şehirlerin fonksiyonlarının ortaya çıkması, değişmesi veya süreklilik göstermesinde, çekici veya itici güçlerine yansımaları dolayısıyla şehirlerin büyüme potansiyelleri ve gelişme hızlarında belirleyici olmaktadır. Hatta Düzce'nin kuruluş yeri, şehir sakinlerinin hayatlarının devamlılığı üzerinde de rol oynamıştır. Düzce ve yakın çevresi Kuzey Anadolu Fay (KAF) hattı üzerinde, bu fay kuşağının batı kesiminde bulunmaktadır. Düzce Ovasının kuzeyini Çilimli (Avlayan-Çilimli-Ören) Fayı, güneyini Düzce (Akyazı-Düzce-Kaynaşlı) Fayı doğu-batı doğrultusunda, batısını ise Hendek Fayı güneybatı-kuzeydoğu yönünde sınırlamaktadır. Ovanın etrafını çevreleyen faylar genç ve hareketlidir. Düzce çevresinde meydana gelen hasar yapıcı depremler incelendiğinde bu bölgenin depremsellik açısından son derece aktif olduğu ortaya çıkmaktadır (03.07.1668 Bolu-Kastamonu Depremi, 1.2.1944 Bolu-Gerede Depremi, 10.2.1944 Düzce Depremi, 5.4.1944 Mudurnu Depremi, 26.5.1957 Bolu-Abant Depremi, 22.07.1967 Adapazarı Depremi, 30.07.1967 Akyazı Depremi) (Özmen ve diğerleri, 1997:36-37 ve Bağcı, 2000).

17.08.1999 tarihinde yerel saat ile 03.02'de merkez üssü Kocaeli şehir merkezinin yaklaşık 12 km güneydoğusunda Gölcük ilçesi civarında, aletsel büyüklüğü 7,4 şiddetinde olan büyük bir deprem meydana gelmiştir. Bu depremde en fazla hasar Kocaeli ve Sakarya illerinde görülmekle birlikte Düzce ile Bolu il merkezi arası da hasara uğramıştır. Bu depremde toplam 15.466 kişi hayatını kaybetmiştir (Nurlu, Cerit ve Sezen; 1999:2). Düzce şehrinde ise 118 kişi ölmüş, 813 kişi yaralanmıştır (DPT; 2001).

12 Kasım 1999 tarihinde yerel saat ile 6.56'da merkez üssü Düzce ilinin 8 km güneydoğusundaki Girevli (Ovapınar) köyü yakınlarında aletsel büyüklüğü 7.1 şiddetinde olan ikinci büyük bir deprem meydana gelmiştir (Nurlu, Cerit ve Sezen; 1999:16). Bu depremde toplam 894 kişi hayatını kaybetmiş, 4948 kişi de yaralanmıştır. Düzce merkez ilçede 478 kişi, Kaynaşlı'da 314 kişi, Bolu merkez ilçede 41 kişi hayatını kaybetmiştir. Yaralı sayısı ise sırasıyla 2800, 544 ve 354 kişidir (Başbakanlık, 2000). Ölü ve yaralı sayısına göre en fazla hasar Düzce, Kaynaşlı ve Bolu yerleşim birimlerinde olduğu belirlenmektedir.

**Harita 1: Düzce Ovası ve Yakın Çevresinin Fiziki Haritası.
Map 1: Physical Map of Düzce and Its Environs.**

Semra GÜNAVERGÜN 2002

Harita 2: Düzce İli Yer Bildirim Haritası.
Map 2: Location Map of Düzce.

17 Ağustos 1999 Gölcük ve 12 Kasım 1999 Düzce depreminde Düzce şehrinde 3491 bina, 12562 konut, 3055 işyeri ağır/yıkık, 3170 bina, 7897 konut, 2136 işyeri orta, 5366 bina, 8237 konut, 121 işyeri az hasar görmüştür. Düzce ili genelinde ise 6444 bina, 16666 konut, 3837 işyeri ağır/yıkık, 5506 bina, 10968 konut, 2573 işyeri orta, 13163 bina, 13070 konut, 1606 işyeri az hasar görmüştür (DPT, 2001).

Düzce Şehrinin Tarihî Gelişmesi

Düzce Ovası'nın ilk yerleşim birimi bugün Düzce şehrinin 8 km kuzeyinde bulunan Konuralp'tir. Konuralp'in yerleşme tarihi ilk çağa dayanmaktadır. Günümüze kadar Kios, P usas ad Hypum, Üskübü ve Konrapa adlarını almıştır. Düzce köyü, XVI. yüzyılda yer yer bataklık hâlinde olan Düzce Ovası'nda çevresindeki kalabalık köyler tarafından merkezî bir yerde olması nedeniyle pazar yeri olarak seçilmiş, ova ortasındaki bu köye Düzce Pazarı denilmiştir. Evliya Çelebi 1648 yılında bataklıklarla kaplı ovanın ortasında bulunan Bolu'ya bağlı olan Düzce Pazar Kasabası'ndan söz etmektedir (Şehidoğlu, 1970:8). Düzce Ovası'nın bazı kesimlerinde bataklıklar olması ve Üskübü'de yerel iklim koşullarının özellikle yaz mevsiminde yerleşmeye daha elverişli olması nedeniyle XIX. yüzyılın başlarına kadar Düzce Ovası'nın en büyük yerleşim merkezi, Üskübü olmuştur. Düzce Ovası'nın ortasından geçen Ankara-İstanbul Kara Yolu'nun önem kazanması sonucunda Üskübü canlılığını yitirmeye, Düzce ise gelişmeye başlamıştır. Bu duruma bağlı olarak Üskübü, Düzce'ye bağlı küçük bir kasaba durumuna geçmiştir (Salname-i Kastamonu, 1298, 1299, 1310, 1311, 1312 ve Sami Bey, 1308:2178).

XVI. yy'da Düzce Ovası'nda kurulan Düzce Pazar köyü günümüzdeki Düzce şehrinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Düzce'nin 1950 yılına kadar olan gelişmesi, günümüzde İstanbul Caddesi olarak adlandırılan, çevresinde ticarî etkinliklerin yoğunlaştığı ve şehir merkezi durumunda olan Ankara-İstanbul Kara Yolu'na bağlı olmuştur (Topaloğlu ve Berksan, 1985:12). Verimli bir ovada kurulmuş olmanın avantajına sahip Düzce'de şehirselleşme de 1950'li yıllarda Ankara-İstanbul Kara Yolu'nun önem kazanmasıyla hızlanmıştır (Uçkun, 2001:17). D-100 Kara Yolu'nun inşa edilmesinin ardından Ankara-İstanbul Kara Yolu'nun kuzeye alınması ile 1950-1970 yılları arasında şehrin gelişmesi büyük ölçüde kuzeye kaymıştır. Hızlı gelişme hâlinde iken 17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara (Gölcük), 12 Kasım 1999 tarihinde de Düzce depremlerinden etkilenmiştir. Bunun üzerine şehrin kuruluş yeri ve imar özellikleri tartışılmaya başlanmış ve şehrin gelişim alanı kuzey doğuya doğru kaydırılmıştır.

Düzce, 1999 yılına kadar Bolu ilinin bir ilçesidir. Hızlı gelişme hâlinde iken 17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara (Gölcük), 12 Kasım 1999 tarihinde de Düzce depremlerinde büyük hasara uğramıştır. Düzce ilçesi, 9 Aralık 1999 tarihinde il statüsüne kavuşmuş ve buna bağlı olarak Düzce Valiliği kurulmuştur (Resmî Gazete, 1999:23901). Düzce ilinin merkez ilçe dahil olmak üzere sekiz ilçesi bulunmaktadır. Daha önce Bolu iline bağlı olan Akçakoca, Çilimli, Gölyaka, Yı-

ğılca ilçeleri ile Cumaova ilçesi Cumayeri, Gümüşova olmak üzere iki ayrı ilçe olarak, Kaynaşlı bucak merkezi de ilçeye dönüştürülerek Düzce'ye bağlanmıştır. Düzce ilinin güney ve doğusunda Bolu ili, batısında Sakarya ili ve kuzeyinde Karadeniz ile sınırlanmaktadır. (bk. Harita 2).

Nüfusun Gelişimi

XI. yüzyılda bir köy durumunda olan Düzce, ovanın ortasından geçen Ankara-İstanbul Kara Yolu'nun önem kazanması sonucunda gelişmeye başlamıştır. XIX. yüzyılda Abdülmecit ve Abdülaziz saltanatları zamanında Kafkasya, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Rumeli'den gelen göçmenlerin yerleştirilmesi Düzce'nin nüfusunun hızlı bir biçimde kalabalıklaşmasında ve köy sayısının artmasında etkili olmuştur. 1877-1891 yılları arasında (Osmanlı Rus savaşı sırası ve sonrasında) Düzce'nin bağlı olduğu Kastamonu Vilayeti'ne 41.865 muhacir yerleştirilmiştir. Kastamonu Vilayeti'ne gönderilen muhacirlerin çoğunluğu dağınık olarak yerleştirilmiş, toplu olarak yerleştirilenler yeni köyler kurmuşlardır (İpek, 1994:159-201). 1882'de Düzce'ye bağlı köy sayısı 125'tir. 12 yıl sonra 1894'te Düzce'ye bağlı köy sayısı 130'a yükselmiştir. 1896'da Düzce'ye bağlı köy sayısı daha da artarak 180'e ulaşmıştır. Bu durum XIX. yy'da Düzce'nin hızlı gelişimini ortaya koymaktadır.

Çizelge 1. Düzce Şehrinin Toplam, Şehir ve Köy Nüfusları (1927-2000)
Table 1. Total Urban and Rural Population of Düzce (1927-2000)

Yıllar	Nüfus		
	Toplam	Şehir	Köy
1927	73392		
1935	78220	6476	71744
1940	83958	7123	76835
1945	95541	8159	87382
1950	109436	10203	99233
1955	107155	12612	94543
1960	121430	18344	103086
1965	136179	22274	113905
1970	146899	28209	118690
1975	158779	32129	126650
1980	182907	37858	145049
1985	199569	45077	154492
1990	156326	61878	94448
1997	170619	76900	93719
2000	159690	56649	103041

(Kaynak, *DİE Genel Nüfus Sayımı Sonuçları ve 1997 Nüfus Tespiti*).

Düzce'ye göç eden Abaza, Arnavut, Batumlu, Boşnak, Bulgaristanlı, Çerkez, Gürcü, Hemşinli, Hopalı, Ordulu, Tatar gibi gruplar geldikleri yerin adı ile anılmışlar ve bu adlarda köyler kurmuşlardır. Rum ve Ermeni gibi azınlıklar da Düzce'ye yerleştirilmişlerdir. Göçlerle han ve dükkânların bulunduğu Cami-i Kebir Mahallesi'ne yeni mahalleler (Burhaniye, Cedidiye, Çay, Hamidiye, İcadiye, Nasreddin, Şerefiye) eklenerek Düzce merkezi de büyümüştür. (Konukçu, 1996:14).

Düzce şehrinin idarî olarak 1999 yılına kadar bağlı bulunduğu Bolu ilinin Cumhuriyetten bu yana nüfus gelişimi Türkiye'nin bütününe paralel, fakat daha düşük değerler gösteren bir özellik taşımaktadır. Düzce ilçesinin toplam nüfusu, sürekli olarak Bolu merkez ilçesinden ve Bolu ilinin diğer ilçelerinden daha çok olmuştur. 1935 yılında Bolu merkez ilçenin toplam nüfusu ile Düzce ilçesinin toplam nüfusu arasında fark az iken 1950 yılından itibaren farkın çoğalmış olması dikkat çekmektedir (Günay Ergün, 2002:109). Düzce şehrinin toplam, şehir ve köy nüfuslarının yıllar itibarıyla gelişimi Çizelge 1'de gösterilmektedir.

Çizelge 1'de görüldüğü gibi Düzce'nin hem toplam hem de şehir nüfusu, genel olarak (1955 yılındaki toplam nüfusta 2281 kişilik azalma dışında) yıllar itibarıyla artış göstermiştir. 1990 genel nüfus sayımı ve 1997 nüfus tespitinde köy nüfusu azalırken, şehir nüfusu hızlı bir artış göstermiştir. Ancak 2000 genel nüfus sayımına gelindiğinde toplam ve şehir nüfusunun azalmış, köy nüfusu ise artış göstermiştir.

Bolu ilinde 1945 yılına kadar en yüksek şehir nüfusuna sahip olan yer Bolu ili merkez ilçedir. Bunu Düzce takip etmektedir. 1945 yılından itibaren Düzce şehir nüfusu, Bolu merkez ilçenin şehir nüfusundan daha kalabalık olmaya başlamıştır. 1950 yılında Düzce'nin Bolu ilinde şehir nüfusu 10000'i aşan ilk ilçe olması dikkat çekici olarak değerlendirilebilir. 1990 genel nüfus sayımı ile 1997 nüfus tespitinde ise Düzce şehrinin Bolu ilindeki en yüksek şehir nüfusuna sahip yerleşim birimi olma özelliği devam etmiştir (Günay Ergün, 2002:111). 1999 yılı depremlerinin ardından Düzce nüfustaki gelişme tersine dönmüştür. 1997 yılında 76900 olan Düzce merkez ilçenin şehir nüfusu 2000 yılında 56649'a gerilemiştir.

Düzce ilçesinin nüfus gelişiminde 1945 yılı dikkat çekici olarak değerlendirilebilir. Düzce, 1944 yılında 6,6 şiddetinde bir depreme maruz kalmıştır. Bu depremde 336 kişi ölmüş ve 4000 kişi de yaralanmıştır. Böyle bir afete uğramasına rağmen, Düzce ilçesinin nüfusu azalmamış aksine artmıştır (Günay Ergün, 2002:112). Ancak 1999 yılındaki iki deprem farklı bir etki yaratmıştır. Düzce merkez ilçe toplam nüfusu ve şehir nüfusu gerilemiştir. İdarî yapıdaki değişiklik toplam nüfustaki azalmada etkilidir. Daha önce bucak merkezi olarak Düzce ilçesine bağlı olan Kaynaşlı, Düzce ilinin bir ilçesi hâline gelmiştir. Böylece 2000 yılında 21639 kişi olan Kaynaşlı'nın nüfusu Düzce merkez ilçenin nüfusundan ayrı olarak değerlendirilmiştir. Kaynaşlı'nın nüfusu da göz önünde bulundurulduğunda Düzce merkez ilçenin toplam nüfusunda gerçek anlamda bir azalma-

nın olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Nüfus yoğunluğu açısından değerlendirildiğinde, Bolu ilinde nüfus yoğunluğu en fazla olan ilçe Düzce olmuştur. Düzce, 1980 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Karadeniz Bölgesinde km²'ye düşen 124 kişi ile 100'ün üstünde nüfus yoğunluğuna sahip tek ilçe (Karabulut, 1981: 123-139) olma özelliğini kazanmıştır. Düzce ilçesinin nüfus yoğunluğu 1985 yılında Bolu merkez ilçe nüfus yoğunluğunun iki katını geçmiştir. Düzce ilçesi 1997 yılındaki nüfus tespitine kadar, Bolu ilinin en yoğun nüfuslu ilçesi olmaya devam etmiştir. 1997'de Düzce ilçesinin nüfusu 170619, nüfus yoğunluğu km²'ye 115 kişidir (Günay Ergün, 2002:113). 2000 yılında ise Düzce merkez ilçenin nüfusu 159690'a gerilemiştir. İl merkezi olması nedeniyle idarî yapıdaki değişiklikten dolayı merkez ilçenin yüz ölçümü değişmiştir. Düzce merkez ilçenin daha önce 1489 km² olan yüz ölçümü 736 km²'ye düşmüş dolayısıyla nüfus yoğunluğu 217 kişiye yükselmiştir.

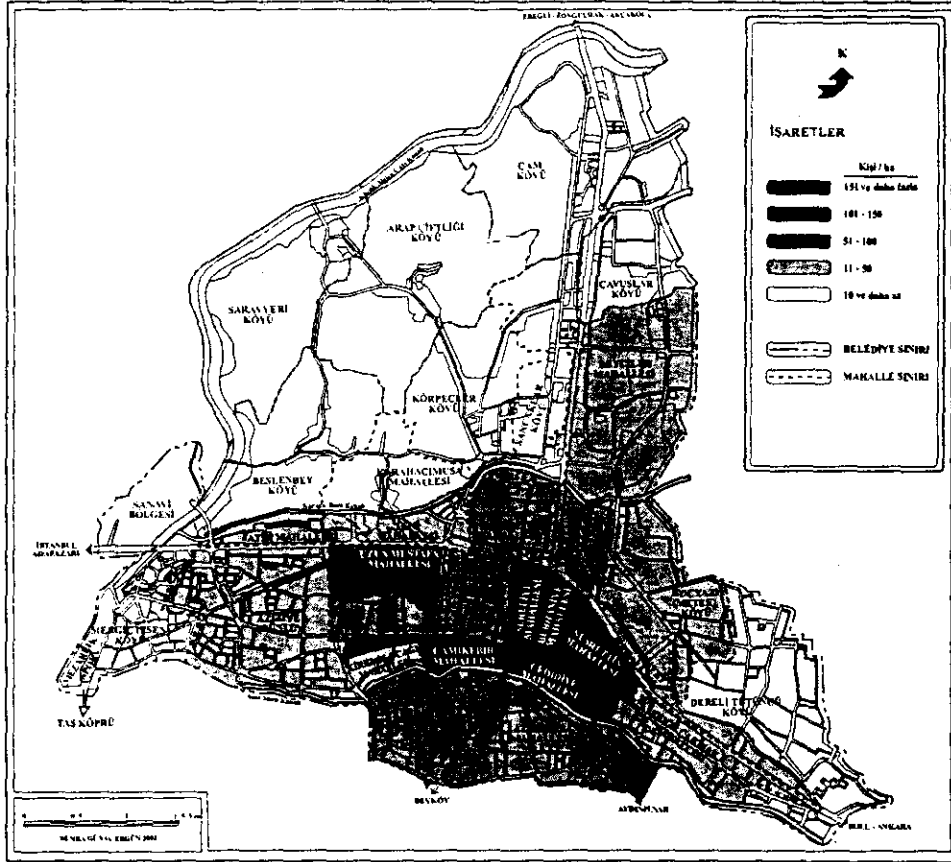
1999 yılı depremlerinin ardından 2000 yılında yapılan genel nüfus sayımı sonucunda Düzce ili merkez ilçenin toplam nüfusu %14,19 artmıştır. Düzce ili merkez ilçenin köy nüfusu %33,98 oranında artarken, şehir nüfusunun %14,07 oranında azalma göstermiştir. 17 Ağustos ile 12 Kasım 1999 depremlerinden sonra da Düzce gelişmesine devam etmiştir. Ancak, çok katlı binaların bulunduğu ve binalarda hasarın çok olduğu şehir nüfusu azalmıştır. Buna karşılık köy nüfusunda artış meydana gelmiştir.

Nüfusun Dağılışı

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinin ardından Düzce şehrinde nüfusun dağılışında değişiklikler meydana gelmiştir. 2000 genel nüfus sayımına göre Düzce şehrinde 7'si belediye sınırları içinde, 9'u mücavir alanda olmak üzere toplam 16 mahallede nüfus artışı görülmüştür. Belediye sınırları içinde kalan 11 mahallede ise nüfus azalmıştır. 1999 depremlerinin etkisi belediye sınırları içindeki on dokuz mahallenin on birinde nüfus azalması şeklinde kendisini göstermiştir. Nüfusu azalan mahallelerin 1997 nüfus tespitine göre 2000 genel nüfus sayımında nüfuslarının azalma oranları; Şerefiye %75, Kültür %72, Burhaniye %69, Cedidiye %68, Camikebir %63, Uzun Mustafa %55, Nusrettin %47, Azmimilli %31, Yenimahalle %16, Çay %12 ve Karaca mahallesinde %7'dir. Nüfusu artan mahallelerin artış oranları ise; %2 ilâ %115 arasında değişmektedir. En yüksek artış, Fevzi Çakmak (%115), Karahacımusca (%66), Beyciler (%61), Cumhuriyet (%55) ve Arap Çiftliği (%53) mahallelerinde olmuştur.

1997 nüfus tespitine göre mahallelere göre nüfus yoğunluğu Harita 3'te, 2000 genel nüfus sayımı sonucuna göre mahallelere göre nüfus yoğunluğu Harita 4'te ve mahallelere göre nüfus yoğunluğunun 1997-2000 yılları arasındaki değişimi ise Harita 5'te gösterilmektedir.

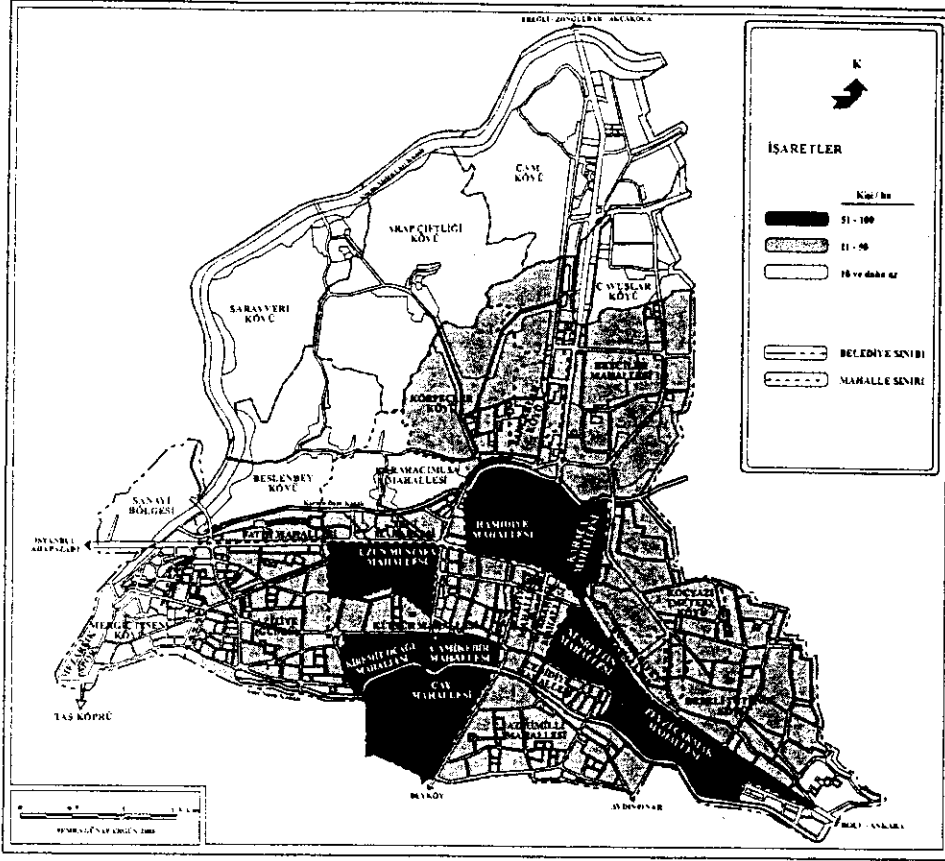
1999 yılı depremleri öncesinde Düzce şehrinin en yoğun nüfuslu mahalleleri şehrin en eski mahalleleridir. Bu mahalleler Camikebir, Cedidiye, Nusrettin, Şerefiye, ve Burhaniye'dir. Camikebir şehrin en yoğun nüfuslu mahallesidir (164

Harita 3: Düzce Şehrinin Mahallelere Göre Nüfus Yoğunluğu (1997)
Map 3: Düzce Town, Population Density by Districts (1997).

kişi/ha). Bu mahalleyi Burhaniye (160 kişi/ha), Şerefiye (156 kişi/ha), Cedidiye (156 kişi/ha) ve Nusrettin (121 kişi/ha) mahalleleri izlemektedir. Bu mahalleler Düzce şehrinin en eski yerleşim alanları olmaları nedeniyle nüfus yoğunluklarındaki artış, yeni alanların açılması şeklinde değil, dikey gelişim yoluyla olmuştur. Bu mahalleler aynı zamanda merkezî iş alanının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Merkezî iş alanında olmaları sonucunda belirtilen mahallelerde ticarethanelerin ve uzmanlaşmış iş kollarının yoğunlukta bulunması, bu bölgenin iş saatleri içerisinde son derece yoğun, geceleri ise daha tenha olması beklenmektedir. Düzce şehrinde ise merkezî iş alanındaki mahallelerin en yüksek nüfus yoğunluklarına sahip olmalarında 1970'li yıllardan itibaren altı kata kadar ulaşan apartmanlaşmanın etkili olduğu söylenebilir. Merkezî iş alanındaki iş yerleri apartmanların ilk üç katında, özellikle giriş ve birinci katlarında yoğunluk

göstermektedir. Ancak Kültür Mahallesi şehrin merkezî iş alanında olmasına rağmen nüfus yoğunluğu 97 kişi/ha'dır. Kültür mahallesinde çok katlı apartmanlar bulunmakla birlikte, yeşil alanların ve Bölge Orman Müdürlüğüne ait fidanlıkların nüfus yoğunluğunun diğer mahalleler kadar fazla olmasını engellemiştir. (Günay Ergün, 2002: 116).

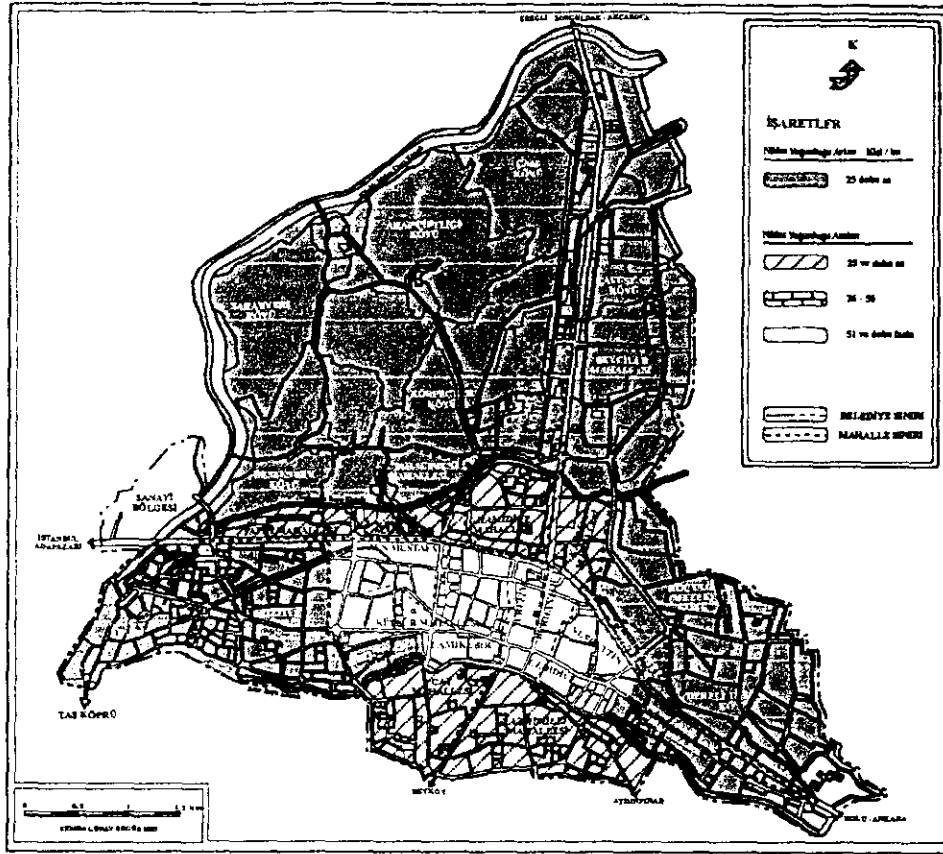

Harita 4: Düzce şehrinin mahallelere göre nüfus yoğunluğu (2000)
Map 4: Düzce town, population density by districts (2000).

Mahallelerin nüfus yoğunluğundaki en büyük değişme merkezî iş alanında bulunan ve sürekli olarak en yoğun nüfuslu mahalleler olma özelliğini taşıyan Camikebir (-104 kişi/ha), Cedidiye (-106 kişi/ha), Burhaniye (-110 kişi/ha) ve Şerefiye (-117 kişi/ha) mahallelerinde görülmüştür. (bk. Harita 5). Bu durumda belirtilen mahalleler 1997 yılında şehrin en yoğun nüfuslu alanları iken 1999 yılı depremlerinde binaların hasar görmesi ile bağlantılı olarak nüfuslarında azalma görülmüştür.

Düzce şehrinde ağır ve orta derecede hasar gören binaların tüm binalara oranı alınarak mahallelere göre bina hasar oranları belirlenmiş ve Harita 6'da gösterilmiştir. Düzce şehrinde Cedidiye ve Kültür mahallelerinin 1999 yılındaki depremlerden en fazla hasar gören yerlerdir. Kültür

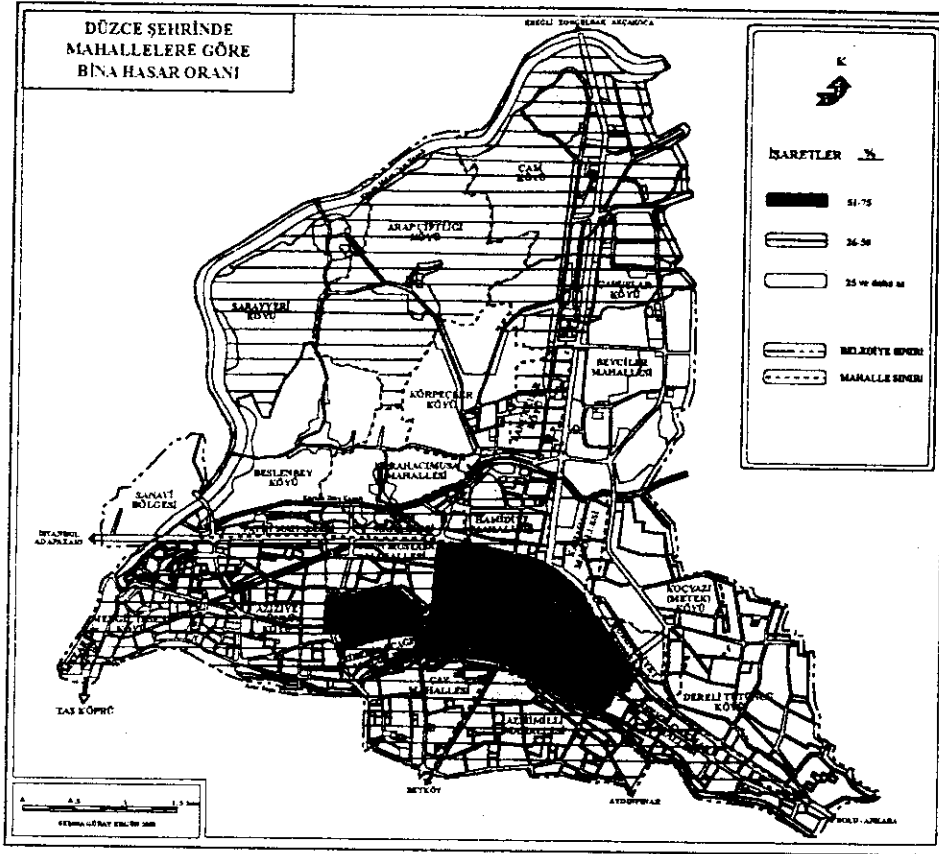
Mahallesi'ndeki binaların %75'i, Cedidiye Mahallesi'nin ise %70'i ağır ve orta derecede hasar görmüştür. Binalarının yarısından fazlasının hasar gördüğü mahalleler ise; Camikebir (%69), Burhaniye (%67) ve Şerefiye (%62)'dir. Nusrettin (%60) ve Uzun Mustafa (%50)'dir.

Harita 5: Düzce şehrinin mahallelere göre nüfus yoğunluğunun 1997-2000 yılları arasındaki değişimi.

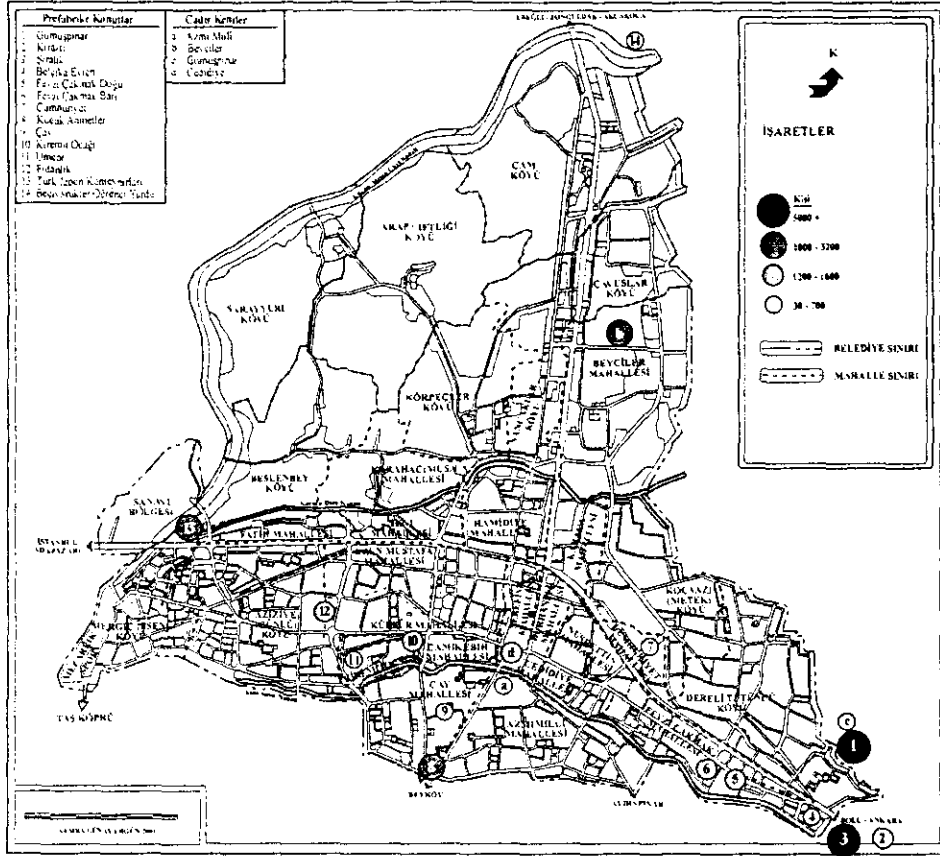
Map 5: Düzce town, changes in population density by districts between 1997-2000.

Harita 5 ve Harita 6 incelendiğinde, depremler sırasında binaların yarısı ve yarıdan fazlasının hasar gördüğü Kültür, Cedidiye, Burhaniye, Şerefiye, Camikebir, Nusrettin ve Uzun Mustafa'dır. Bu mahallelerde binaların hasar görme oranları sırasıyla %75, %70, %67, %62, %60, %60 ve %50'dir (bk. Harita 6). Bu mahallelerin nüfus yoğunluğunda büyük ölçüde azalma olmuştur (sırasıyla -70 kişi/ha, -106 kişi/ha, -110 kişi/ha, -117 kişi/ha, -104 kişi/ha, -57 kişi/ha, -65 kişi/ha) (bk. Harita 5).

Harita 6: Düzce şehrinin mahallelere göre bina hasar oranları.
Map 6: Düzce town, damaged buildings ratio by districts.

1999 depremleri sonrasında belediye sınırları içinde nüfus artışı, Aziziye, Cumhuriyet, Dereli Tütüncü, Fevzi Çakmak, Kiremitocağı, Koçyazı (Metek) ve Mergiş mahallelerinde görülmüştür. Koçyazı ve Dereli Tütüncü mahallelerindeki nüfus artışı 1999 yılı depremlerinde binaların hasar oranları düşük (sırasıyla %25 ve %10) olmasıyla açıklanabilir. Diğer mahallelerin bina hasar oranlarının daha yüksek (%41 ilâ 50 arasında) (bk. Harita 6) olmasına rağmen bu mahallelerin nüfus gelişiminde prefabrike konut ve çadır gruplarının kurulmuş olması (bk. Harita 7) etkili olmuştur.

Harita 7: Düzce şehrinde geçici konutların dağılımı (Ekim 2000).

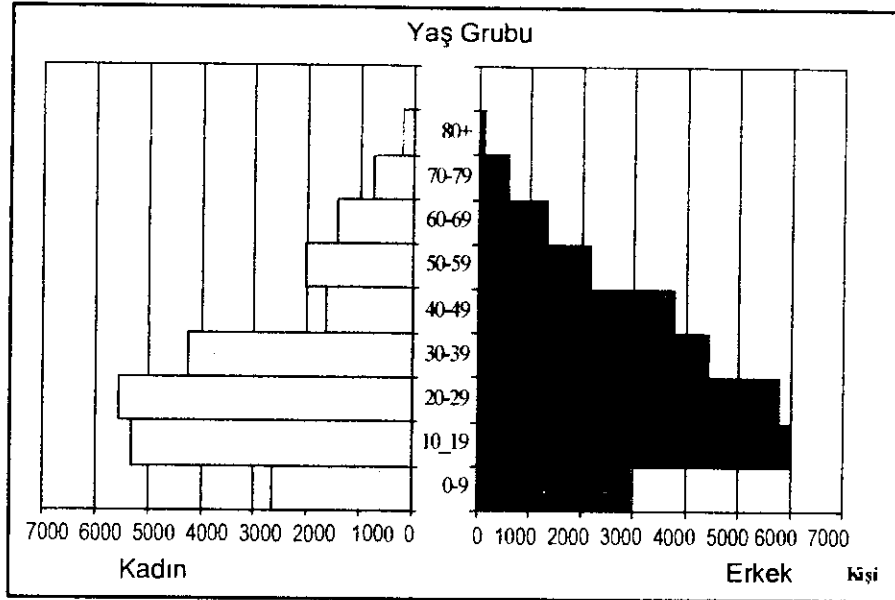
Map 7: Düzce town, distribution of temporary housing (October 2000).

1997 nüfus tespitine göre, Düzce şehrinde mücavir alan içerisinde bulunan Arapçiftliği, Beslembey, Çam, Çavuşlar, Karahacımusa, Körpeçler, Sancaklar ve Sarayyeri köyleri en düşük nüfus yoğunluğuna sahip yerlerdir. Arapçiftliği, Beslembey, Çam, Çavuşlar, Karahacımusa, ve Sarayyeri 2000 yılında da en düşük nüfuslu yerler olmaya devam etmiştir. Ancak bu mahalleler 1997-2000 yılları arasında nüfus artışı görülen 15 mahalle arasında yer almaktadır (bk. Harita 3).

2000 genel nüfus sayımına göre Aziziye, Fevzi Çakmak, Kiremitocağı, Çay, Camikebir, Uzun Mustafa, Hamidiye, Karaca, Nusrettin mahallelerinin en yoğun nüfuslu mahallelerdir (bk. Harita 4). Ancak bu mahallelerde nüfus yoğunluğu 1997 yılının gerisinde kaldığı belirlenmektedir. Bu mahallelerdeki nüfus yoğunluğu 100 kişi/ha'nın altındadır. Belirtilen mahalleler arasında en yoğun nüfuslu olanı 73 kişi/ha ile Kiremitocağı'dır. Kiremitocağı, 2000 nüfusu 1997 nüfusundan 1,4 kişi/ha artış göstermiştir. Bu mahallede nüfus artışında iki prefabrike konut alanının olması etkili olmuştur (bk. Harita 7). İkinci en yoğun nüfuslu mahalle ise 71 kişi/ha ile Karaca Mahallesidir. Bu mahallede ise -5,5 kişi/ha azalma olmuştur (bk. Harita 5).

Nüfusun Yaş Grubu ve Cinsiyet Yapısı

Bir yerdeki nüfusun yaş grubu ve cinsiyet yapısı, o yerdeki iş gücünün belir-

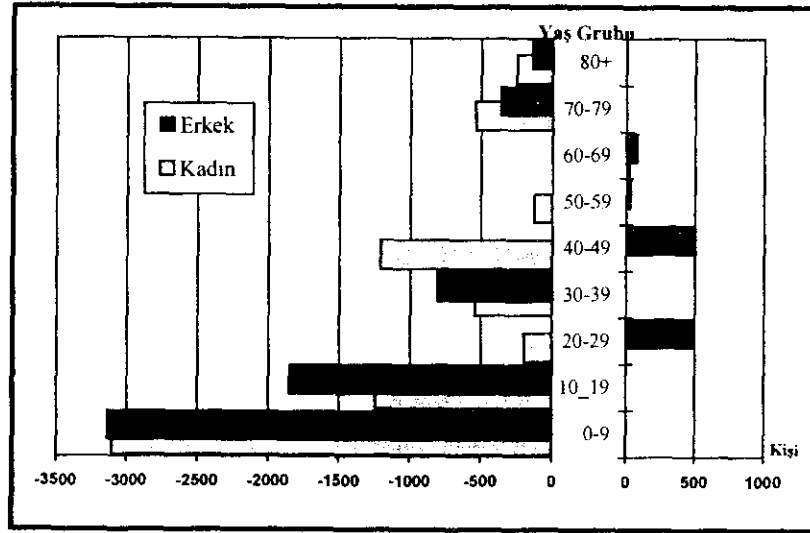
Şekil 1. 2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Düzce Şehri Nüfus Piramidi
Figure 1. Population Pyramid of Düzce According to the Census of 2000

lenmesi ve sosyoekonomik yapıya ilişkin yatırımların plânlamasında önem taşımaktadır.

1990 verilerine göre Düzce şehrinde yaşayanların %51'ini (31.684) erkekler, %49'unu (30.194) kadınlar oluşturmaktadır. 2000 verilerine göre ise Düzce şehir nüfusunun %53'ü (27065) erkeklerden, %47'si (23.940) kadınlardan meydana gelmektedir. Bu durum Düzce genelinde nüfus azalmasının kadın nüfusta daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

2000 genel nüfus sayım sonuçlarına göre Düzce şehri nüfus piramidi Şekil 1'de gösterilmiştir. 0-59 arası yaş gruplarında erkek nüfus, 60 ve daha üzerinde ise kadın nüfus daha fazladır.

Düzce şehrinde cinsiyet ve yaş gruplarına göre 2000 yılı nüfusunun 1990 yılı nüfusundan farkı Şekil 2'de verilmektedir.

Şekil 2 Düzce Şehrinde Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre 2000 Yılı Nüfusunun 1990 Yılı Nüfusundan Farkı

Figure 2. Comparison of Düzce Population in 1990 and 2000, in Terms of Gender and Age

Erkek nüfus 2000 yılında, 1990 yılına göre 0-19, 30-39, ve 70 yaş ve üzeri yaş gruplarında azalırken, 20-29, 40-49, 50-69 yaşlar arasında artış göstermiştir. Kadın nüfus 2000 yılında 1990 yılına göre 0-59 yaş arasında ve 70 yaş ve üzerinde azalma göstermiştir. Kadın nüfus 60-69 yaşlar arasında artış göstermiştir. Erkek nüfusun kadın nüfustan farklı olarak gelişme kaydetmesinin, alan

çalışmasında tespit edilen başlıca iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; 1999 yılı depremlerinin ardından ailelerin şehir dışına taşınmasına rağmen, erkeklerin işlerini devam ettirebilmek için Düzce'de kalmalarıdır. Diğer ise 2000 sayımları sırasında kalıcı konut alanlarının inşaatlarında çalışan erkek iş gücünün Düzce şehri dışından gelmiş olması ve Düzce'de sayılmalarıdır.

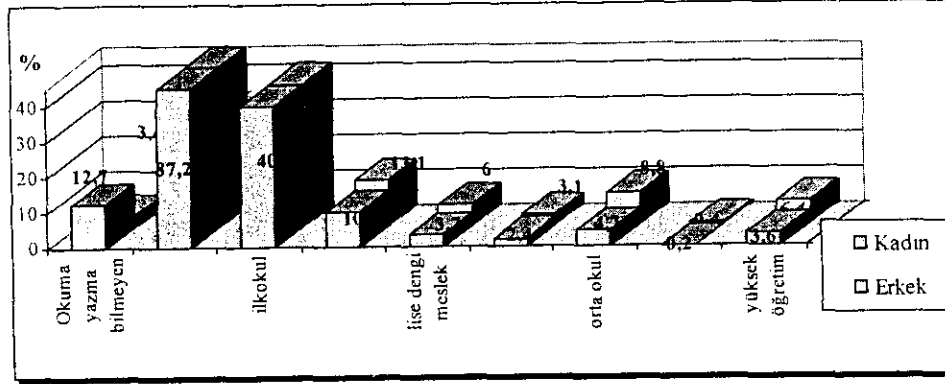
1990 yılı sonuçlarına göre Düzce şehrinin yaş piramidinin tabanında daralma görülmektedir (Günay Ergün, 2002:122). Bu durum Türkiye genelinde olduğu gibi (Özgür, 1998:80) Bu durum doğurganlığın ve nüfus artış hızının yavaşladığının bir göstergesidir. Ancak 2000 yılındaki nüfus azalmasının her iki cinsiyette de en fazla 0-9 yaş grubunda olması dikkat çekicidir. Bu durumda da ailelerin çocuklarını başka illere yakınlarının yanındaki okullara göndermeleri etkili olabilir. Çünkü Düzce şehrinin eğitim öğretim etkinlikleri depremlerden son derece etkilenmiştir. Okul binaları yıkılmış, öğrenci ve öğretmen kayıpları olmuş, öğretmenlerin bölgeden ayrılmış olması eğitim öğretim etkinliklerinde önemli sıkıntılar doğurmuştur. 17 Ağustos 1999 depreminden sonra okullar ülke geneli ile aynı tarihte hizmete açılmamış, 12 Kasım 1999 Düzce depreminin ardından da uzunca bir süre bölgedeki eğitim öğretim geçici sınıflarda yapılmıştır. 1999-2000 eğitim öğretim yılında okul, derslik, öğretmen ve öğrenci sayıları azalmıştır. 1999-2000 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısı 31.132'den 29,045'e düşmüş, 2000-2001 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısı tekrar 1999 yılı depremleri öncesindeki sayıya ulaşmıştır. Ancak orta öğretim çağı öğrencilerinin sayısı artmakla birlikte ilköğretim öğrencilerinin sayısı depremlerden öncesine ulaşmamıştır.

Nüfusun Eğitim Durumu

Bir ülkenin, bir bölgenin ve tabii ki bir şehir halkının eğitim durumu, o yerin kalkınması üzerinde doğrudan etkilidir. Dolayısıyla ileriye dönük plânlamalarda eğitim durumu önemli bir yer taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle Düzce şehirinde nüfusun eğitim durumunun genel özellikleri verilmiştir.

Düzce şehirinde nüfusun cinsiyete göre okur yazarlık ve eğitim durumu Şekil 3'te gösterilmektedir. Düzce şehirinde kadınların %13'ü, erkeklerin %3'ü okuma yazma bilmemektedir. Şekil incelendiğinde ilkokul bitiren kadınlar ile erkeklerin oranlarının aynı olduğu, daha üst eğitimlerde ise kadınların oranlarının erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

1990 genel nüfus sayımı ile 2000 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Düzce şehirinde nüfusun eğitim durumunda bir değişme olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Şekil 3. Düzce Şehrinde Cinsiyete Göre Nüfusun Okur Yazarlık ve Eğitim Durumu (2000)

Figure 3. Literacy and Education Status by Gender in Düzce (2000)

Çizelge 2. Düzce Şehrinde Nüfusun Eğitim Durumu (1990 ve 2000)
Table 2. Education Status of Düzce (1990 and 2000)

		Genel Toplam	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Nüfus										
				Okul Bitirmeyen	Okuma Yazma Bilen Toplamı	Okul Bitiren Nüfus								
						İlkokul	İlköğretim	Orta Okul	Orta Okul Dengi Meslek	Lise	Lise Dengi Meslek	Yüksek Öğretim	Okul Bitiren Toplam	
1990	Kadın	N	26940	4546	4575	22394	12638		1917	11	1604	914	706	17818
		%	49	74	53	46	47		36	31	45	39	31	44
	Erkek	N	28273	1587	4083	26686	14201		3399	24	1967	1449	1557	22599
		%	51	26	47	54	53		64	69	55	61	69	56
Toplam			55213	6133	8658	49080	26839		5316	35	3571	2363	2263	40417
2000	Kadın	N	24919	3176	5570	21736	10011	608	1182	52	2482	912	889	16136
		%	49	78	53	46	48	43	33	32	42	37	35	44
	Erkek	N	26131	879	4853	25251	10501	805	2311	113	3415	1580	1669	20394
		%	51	22	47	54	52	57	67	68	58	63	65	56
Toplam			51050	4055	10423	46987	20512	1413	3493	165	5897	2492	2558	36530
2000-1990 Nüfusları Farkı			-4163	-2078	1765	-2093	-6327	1413	-1823	130	2326	129	295	-3887

(Kaynak: DİE genel nüfus sayımı sonuçları).

Düzce şehrinde 1990 ve 2000 genel nüfus sayımlarına göre nüfusun eğitim durumu Çizelge 2'de verilmektedir. Çizelgeden de izlenebileceği gibi okuma yazma bilen nüfus toplamı ve okul bitiren nüfus toplamında azalma olmasına rağmen cinsiyete göre oranlarında bir değişme olmamıştır. Ayrıca cinsiyete göre okul bitirmeyen nüfusta da bir değişme görülmemektedir. Çizelge 2 incelendiğinde 2000 yılında 1990 yılına göre okuma yazma bilmeyen ile ilkokul, orta okul dengi meslek ve yüksek okul mezunu erkeklerin oranlarının düştüğü, kadınların ise oranlarının yükseldiği görülmektedir. Orta okul, lise ve lise dengi okullardan mezun erkeklerin oranının 2000 yılında 1990'a göre yükseldiği, kadınların ise oranının azaldığı belirlenmektedir.

En belirgin değişme okuma yazma bilmeyen nüfusta görülmektedir. Bu gruptaki kadın nüfus oranı %74'ten %78'e yükselirken, erkek nüfusun oranı ise %26'dan %22'ye düşmüştür. 6 yaş ve üzerindeki nüfus 2000 yılında 1990 yılına göre 4163 kişi azalmıştır. Nüfustaki bu azalma sırasında Düzce şehrinde 1990 yılında %4 olan okuma yazma bilmeyenlerin oranının 2000 yılında %3'e düşmüştür.

Görüldüğü gibi, nüfusun eğitim durumunun 1999 depremlerinden etkilendiği söylenememektedir.

Nüfusun Ekonomik Özellikleri

Bir şehrin ekonomik özelliklerinin iyi bilinmesi, yakın ve uzak gelecekte amaçlanan yere gelebilmek için alınması gereken önlemlerin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Çizelge 3. Düzce Şehrinde Çalışan Nüfusun İktisadî Faaliyet Kolu ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990-2000)

Table 3. Distribution of Working Population by Gender and Economic Sector in Düzce (1990-2000)

İktisadî Faaliyet Kolu	1990				2000			
	Kadın	Erkek	Toplam	%	Kadın	Erkek	Toplam	%
Tarım, ormancılık, balıkçılık ve avcılık	156	622	778	4,3	174	380	554	3,7
Madencilik ve taş ocaklığı		10	10	0,1	2	16	18	0,1
İmalât sanayi	644	3622	4266	23,8	633	2811	3444	23,2
Elektrik, gaz ve su	7	72	79	0,4	8	77	85	0,6
İnşaat	23	1864	1387	7,7	30	1860	1890	12,7
Toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller	324	4046	4370	24,4	372	2775	3147	21,2
Ulaştırma, haberleşme ve depolama	43	1165	1208	6,7	26	762	788	5,3
Mâli kurumlar, sigorta taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri	528	225	753	4,2	228	543	771	5,2
Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler	1028	3348	4376	24,4	948	3167	4115	27,7
İyi tanımlanmamış faaliyetler	26	175	201	1,1	5	23	28	0,2
Toplam	2476	15452	17928	100	2426	12414	14840	100

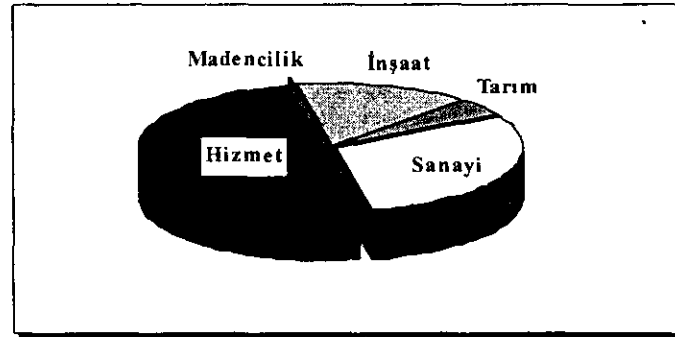
(Kaynak: DİE genel nüfus sayımı sonuçları).

Düzce şehrinde çalışan nüfusun 1990 ve 2000 sayım sonuçlarına göre iktisadî faaliyet kolu ve cinsiyete göre dağılımına ait bilgiler Çizelge 3'de gösterilmektedir.

Düzce şehrinde 1990 yılı sayım sonuçlarına göre 17928 kişi çalışmaktadır. Çalışan sayısı 2000 yılında 14840'a düşmüştür. 2000 sayım sonuçlarına göre Düzce şehrinde elektrik, gaz, su, inşaat ve mâli kurumlar, sigorta taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri dışındaki iktisadî faaliyet kollarında iş gücü kaybının olduğu görülmektedir. Çalışanların en fazla artış gösterdiği iktisadî faaliyet kolu inşaattır. Bu durum depremlerin ardından yıkılan binaların yeniden yapıldığı, yeni kalıcı konut alanlarının oluşturulduğu şehir için beklenen bir sonuçtur. Yine yeniden yapılanmada etkili olan elektrik, su ve gaz ile mâli kurumlar, sigorta taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri faaliyet kollarında da artış görülmesi doğal bir sonuçtur.

Düzce şehrinde hem 1990, hem de 2000 genel nüfus sayımlarında en çok çalışanın bulunduğu iktisadî faaliyet kolu toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetlerdir (sırasıyla %24 ve %28). Bu faaliyet kolu aynı zamanda her iki sayımda da kadınların en çok uğraştığı daldır (1028 ve 948 kişi). 1990 sayımında ikinci sırada toptan ve perakende ticaret, lokanta ve otellerde çalışanlar (%24,4), üçüncü sırada imalât sanayi gelmektedir (%23,8). 2000 sayımında ise imalat sanayi ikinci sırayı (%23), toptan ve perakende ticaret, lokanta ve otellerde çalışanlar ise üçüncü sırayı (%21) almıştır.

Düzce şehrinde faal nüfusun istihdam sektörlerine dağılımı incelendiğinde; en fazla iş gücünün hizmet sektöründe çalıştığı, bunu sanayi sektörünün izlediği ve en az çalışanın ise tarım ve madencilik sektörlerinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6. Düzce Şehrinde İktisaden Faal Nüfusun Sektörlere Göre Dağılışı (2000)
Figure 6. Sectoral Distribution of Economically Active Population in Düzce (2000)

(bk. Şekil 6).

Sonuç

İstanbul ile Adapazarı arasının Türkiye'nin bir sanayi bölgesi hâline gelmesi Düzce'yi doğrudan etkilemiştir. Düzce'nin Ankara ve İstanbul arasında bir transit merkez olması, taşıma kolaylığı, endüstri merkezlerine yakınlığı şehirdeki ticaret hayatını geliştirmiştir. Bu uygun koşullar altında, çevrede hammadde bolluğu ve göçmenlerle hızlı artış göstermiş iş gücü, endüstrinin kurulmasını kamçılamıştır. Bu özellikleri dolayısıyla Düzce şehri hızlı gelişme eğilimi göstermiştir. Ayrıca, iki metropolün orta yerinde olması, doğal güzellikleri ve antik çağdan günümüze gelen kültürel mirası sayesinde sahip olduğu turistik potansiyel ile TEM yolunun adeta mesafeyi kısaltması Düzce'yi cazip bir mekân kılmaktadır.

Düzce, hızlı gelişim göstermesiyle dikkatleri üzerine çeken bir yerleşim birimidir. Türkiye'de şehirleşme adına bir dönüm noktası olan 1950 yılında Düzce şehri hızlı bir biçimde nüfus kazanmaya başlamıştır. Düzce şehri, 1970'li yıllarda, hızlı gelişimi ile 1999 yılına kadar bağlı bulunduğu il merkezi Bolu'nun, hinterlandının önemli bir bölümünü paylaşmış, başka bir ovada kurulmasına rağmen ulaşım merkezi olma niteliğini elinden almıştır (Emiroğlu 1977:84).

Düzce şehrinin nüfusundaki hızlı gelişme sonucunda şehirdeki binaların sayısı hızla artmıştır. 1970-1994 yılları arasında Düzce şehrinde yapılar %89 oranında artmıştır. Bu artış bir taraftan bina, diğer taraftan kat sayılarının artmasına neden olmuştur (Mansuroğlu, 1997:44). Düzce şehrinde 1999 yılı depremlerinden sonra binaların hasar oranları ile kat sayıları arasında doğru orantı olduğu ortaya çıkmaktadır (Günay Ergün, 2002: 252). Düzce şehri, taban suyu yüzeye yakın, alüvyal zemin üzerinde kurulmuştur. Bu özellikteki zemin şartlarına rağmen, bir veya ikiden daha fazla kata sahip (altı kata kadar ulaşabilen) binaların yapılmasının depremlerde bu ağır hasar sonucunu doğurduğu söylenebilir.

Düzce şehri 1999 yılı depremlerinden sonra nüfus kaybetmiştir. Bu nüfus azalması binaların hasarlarının çok olduğu mahallelerde kendisini belirgin bir şekilde hissettirmiştir. Binaların çok katlı olmadığı, depremlerde hasar oranının düşük olduğu mahalleler ile geçici konut alanlarının kurulduğu mahallelerde nüfus artışı gerçekleşmiştir. Özellikle 1999 yılı depremleri öncesinde nüfus yoğunluğunun çok fazla olduğu merkezî iş alanındaki mahallelerde yaşayan şehir sakinlerinin geçici konut alanlarına, bir iki katlı hasarsız binalar olduğu kenar mahalle ve mücavir alana yerleşmeleri şehirde nüfus hareketliliğine neden olmuştur. Nüfusu artan mahallelerde de nüfus artışı çok yüksek olmamıştır.

1999 yılı depremlerinin ardından şehrin depreme karşı daha dirençli alanlara doğru kaydırılması gündeme gelmiştir. Bunun ardından afetzede yerleşim alanları belirlenmiştir. Demetevler, Çamlievler, Bahçelievler, Güzelbahçe, Esentepe, Yeşiltepe kalıcı konut alanları oluşturulmuştur. Bu konutlar, tamamlanmasının ardından şehirden nüfus çekmiştir.

Düzce şehrinde 1990 yılına göre 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarında nüfusun genelinde bir azalma olmuştur. Bununla birlikte kadın nüfusta azalma erkek nüfusa göre daha fazla olmuştur. Erkeklerin Düzce'deki işlerine devam etmelerine rağmen ailelerini şehir dışına göndermeleri, kalıcı konut alanlarının inşaatlarında çalışmak üzere şehre gelenlerin erkek olmaları bu durumda etkili olmuştur. 1999 yılı depremlerinden Düzce şehrindeki eğitim öğretim olanakların olumsuz etkilenmesi nedeniyle ailelerin çocuklarını başka yerleşmelere okuma-ya göndermeleri nedeniyle 0-19 yaş arasındaki azalmada etkili olmuştur. Nüfus kaybı sonucunda şehirde okuma yazma bilmeyenlerin oranı azalmakla birlikte nüfusun eğitim durumunun 1999 yılı depremlerinden etkilendiğine dair bir bulgu belirlenememiştir.

Düzce şehrinde 2000 yılında 1990 yılına göre çalışan sayısı da azalmıştır. Depremlerin ardından yıkılan binaların yeniden yapıldığı, yeni kalıcı konut alanlarının oluşturulduğu Düzce şehrinde şehrin yeniden yapılandırılmasında etkili olan faaliyet kollarında çalışan sayısı artış göstermiştir. Bunların başında inşaat gelmektedir.

Düzce şehrinde faal nüfusun istihdam sektörlerine dağılımı incelendiğinde; en fazla iş gücünün hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir.

Kaynakça

- BAĞCI, G. 2000. "Deprem Öncesi Sismisite Kuzey Anadolu Fayı'nın Batı Kesiminin Depremselliği (Tarihsel ve Aletsel Dönem) ve Riski". 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi Raporu. Ed: DEMİRTAŞ, R. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Deprem Araştırma Dairesi. Ankara.
- DPT, 2001. Düzce İli Raporu. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Yayın No: 2578. Ankara.
- EMİROĞLU, M., 1977. Bolu'da Yaylalar ve Yaylacılık. AÜ. DTCF Yay.No: 272. Ankara.
- GÜNAY ERGÜN, S., 2002. 17 Ağustos ile 12 KASIM 1999 Depremleri Öncesi ve Sonrasında Düzce Şehri. AÜ. SBE. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Danışman: Prof. Dr. Yalçın KARABULUT. Ankara.
- İPEK, N., 1994. Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu, Türk Tarih Kurumu Yayınları XVI. Dizi-No:73. Ankara.
- KARABULUT, Y. 1981. "Karadeniz Coğrafi Bölgesi Nüfusu (I. Şehirselleştirme)". Coğrafya Araştırmaları Dergisi. S:10, s:123-139. AÜ. DTCF, Coğrafya Araştırmaları Enstitüsü. Ankara.
- KNOX, P.L.1994. Urbanization. Prentice-Hall: USA
- KONUĞU, E. 1996. "Düzce'nin Tarihi". Düzce Ticaret ve Sanayi Odası Kataloğu. Düzce.
- MANSUROĞLU GÖKTAŞ, S, 1997. Düzce Ovasının Optimal Alan Kullanım Planlaması Üzerine Bir Araştırma. ÇÜ, FBE, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Adana.
- NURLU, M., CERİT O. ve SEZEN F., 1999. 17 Ağustos 1999 Gölcük ve 12 Kasım 1999 Düzce Depremleri Tektonik İncelemesi. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Deprem Araştırma Dairesi. Ankara.
- ÖZGÜR, M. 1998. Türkiye Nüfus Coğrafyası. GSM Basın Yayın Ltd. Ankara.
- ÖZMEN, B., NURLU, M. ve GÜLER, H., 1997. Coğrafi Bilgi Sistemi ile Deprem Bölgelerinin İncelenmesi. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- ŞEHİDOĞLU, S. 1970. Millî Mücadele'de Adapazarı-Düzce-Hendek ve Yöresi Ayaklanmaları. Bilgi Basımevi. Ankara.
- ŞEMSEDDİN SAMİ 1308. Kâmûs-ı A'lâm. C:3. Mihriban Matbaası. İstanbul.
- TOPALOĞLU, M. BERKSAN, B., 1985. Düzce (Bolu) İmar Plânı Araştırması. Ankara.
- UÇKUN, E. 2001. Düzce Revizyon ve İlave İmar Planı Raporu. Düzce Belediyesi, Düzce.
- Genel Nüfus Sayımları (1927-2000). TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.
- Resmî Gazete, 1999. Tarih:9 Aralık, Sayı:23901. Ankara.
1298. Salname-i Kastamonu. Kastamonu Matbahanesi. Kastamonu.
1299. Salname-i Kastamonu. Kastamonu Matbahanesi. Kastamonu.
1310. Salname-i Kastamonu. Kastamonu Matbahanesi. Kastamonu.
1311. Salname-i Kastamonu. Kastamonu Matbahanesi. Kastamonu.

1312. Salname-i Kastamonu. Kastamonu Matbahanesi. Kastamonu.

1334. Bolu Salname-i Resmî. Bolu.

1997. Nüfus Tespiti. TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.

1999. İstatistik Şube Müdürlüğü Raporu İl Millî Eğitim Müdürlüğü. Düzce.

2000. Bolu Düzce Depremi Haftalık Rapor Durumu, 09-16 Haziran. Kriz Yönetim Merkezi. Başbakanlık. Ankara.